

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbini mon. sun6t6ria.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 88.

Brasiovu 25|13 Novembre

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Epistole anonime.

VIII. Asia d6ra Crenneville nu voiea congressu. Acestu refusu se explica prea bine din natur'a politice despotice inaugurate la 1 Sept. 1865. Inse ce avea romanii se se inchine acelei politice? Pentruce nu i s'a inchinatu nici unu poporu altulu din intregulu imperiu?

Presiedintele Andreiu inca nu voiea congressu. Din care cause, pana in diu'a de astadi nu se scie; de aceea noi nu condamnamu fapt'a, ci numai catu o constatamu, asteptandu dela tempu explicarea ei. Se spunea pe atunci, ca presiedentele Andreiu s'ar fi angajat u chiaru catra person'a monarchului in sensulu neconditionatei supneri a romaniloru transilvani la vointi'a Majestatei Sale intre ori-ce impregiurari. D6ca acea fama er6 neadeverata, se se fia dechiaratu de aceea ce va fi fostu, de mintiuna; 6ra d6ca a fostu adeveru in trena, atunci natiunea avea dreptulu se o scia indata si se judece despre ea.

De alta parte, despre repaus. presiedentele Alecsandru se scie din repetitele lui naratiuni dor6ro6e, ca totu in tomn'a an. 1865 fiindu si elu la Vien'a, atacatu in modu brutale de catra ministrulu cont. Mauritiu Eszterh6zy, care i a disu tradatoriu de patria, din caus'a mergerei la senatulu imperiale, betranulu ii replic6: Ba tradatori sunteti dv. aceia, cari ati cutediatu a insiela pe Mai. Sa, c6 se-si retraga subscriptiunile numer6se ale numelui seu, date in fav6rea autonomiei Transilvaniei. Atunci acelu jesuitu in fracu moderanduse, numai catu mai adause: Bine, bine parente, d6ra ce ai dta se faci causa comuna cu unu schismaticu c6 Andreiu?

„Eu nn amu a face cu confesiunea nimenui, ci amu a face cu unu colegu alu meu alesu de presiedente in causele n6stre nationali. Si cu atata sanetate buna.“

Anulu intregu 1866 s'a petrecutu numai in incriminari reciproce.

De aci incolo dta scii, ca presiedentele Alecsandru a fostu amerintiatu de repetite-ori cu departare din scaunulu seu metropolitanu, apoi ca in aceleasi tempuri presiedentii in corespondentiele lor se mu6tr6 greu unulu pe altulu, pana ce presiedentele Andreiu ii amerinti6 lui Alecsandru cu cunoscutele cuvante din scriptur'a vechia: Mon, Tekel, Farsin. Adica se prevestea caderea lui Alecsandru. Ac6sta amerintiare rupse baierile animei lui Alecsandru. Elu respunse lui Andreiu pe la finea lui Decembre 1866 atatu de aspru, in catu dupace tramise scris6rea la posta, se exprim6 dicundu: „Ac6sta sciu, ca nu o va pune in ferestra.“ La ac6sta urm6 una replica f6rte lunga, dupa care'i veni triplic'a, despre care 6rasi potea se dica: Nu o va pune in ferestra.

Nu dieu aceea; ca-ci presiedentele Andreiu apucanduse de ea si scarmanandu-o bine, dechiar6 pe Alecsandru „de celu mai mare inemicu alu seu“ si in fine ii plesnesce in facia cuvantele: „Alecsandru archiepiscopu multe rele mi-a facutu; pl6tsca'i Dumnedieu dupa faptele lui.“ (St. Pavelu catra Timoteiu c. 4 v. 15.) (Febr. 1867.)

Din nefericire, 6menii din curtile presiedenti-

loru nostrii afl6 de t6te acestea miserii, dela acestia studentii, dela studenti tier'a intr6ga, apoi in tier'a intr6ga suntu si unguero-secuii si sasi.

In Decembre 1866 mai obveni inca si una alta fatalitate. Unulu dintre sierbitorii presiedentelui Andreiu jucanduse, s6u voliendu se curatie una arma de focu, si uitandu ca este incarcata, o descarc6 gogomanulu tocma spre ferestr'a capelui din curte, in care chiaru atunci er6 se se inc6pa s. liturgia. „Cine a inpuscatu?—Presiedentele Alecsandru prin unu asasinu platitu!“ Ac6sta spurcata si satanica calumnia se respand6 cu iutimea fulgerului in totu poporulu, 6ra de casulu insusi se accaparara foliele publice, politi'a si tribunalulu. Trebuiea romaniloru desastru mai mare? In acelasu tempu gogomanulu, care descarcase arm'a, tacea c6 unu mare intieleptu. Cercetarile judecatoresci inca s'au sistatu. Prea firesce.

In paresimi 1867 se vorbea de una carticica titulata: „Scrisori apologetice, va se dica, de aparare, ale archiepiscopului si metropolitului Romaniloru de religi'a ortodocsa resarit6na din Ard6lu si Ungari'a, Andreiu baronu de Siaguna. Sibiu. In tipografi'a archidiecesana 1867. 80 pag. 72.“ — Eu amu vediutu acea carticica, ea cuprindea patru epistole adresate „Metropolitului conte Alecsandru Sterca Siulutiu“, pe care inse nu le-amu potutu citi, pentruc6 indata mi s'a si luatu din m6na, dicundumi-se, ca nu e permisu c6 se o cit6sca ori-cine.

C6 ce efectu va fi produsu la lectori acea informatiune unilateralu, se o spuna ei insii in cugetu curatu.

Credu domnulu meu, ca datele cate se sc6sera pana acilea, potu fi de ajunsu inca si pentru cei cari uita bucurosu, pentru c6 se se convinga deplinu, ca dupa cate s'au intemplat u intre cei doi presiedenti, e cu totulu de prisosu a mai cauta intre romani inca si alti auctori ai desbinarei lor, ci p6te numai colo susu la Pest'a si la Vien'a, unde precum s'a mai observatu, tocma in acestu punctu ne tienu pe noi romanii de unu poporu intunecatu si „prostu“*).

Dupa m6rtea lui Alecsandru ne scriea unu bunu amicu, ca ar' fi auditu pe presiedentele Andreiu dicundu: Ddieu se lu erte! Sarmanulu, elu n'a fostu de vina, i s'a facutu nedreptate. Altii au fostu blastemati.

Fides penes auctorem. 6ra eu dicu domnulu meu, ca cu respectu la caus'a n6stra nationale, caci numai de ac6sta tractamu acilea, nu a fostu si nu e de vina nici unulu nici altulu. Vin'a, culp'a, se presupune in caracterulu morale; apoi acesta la ambii e mai pre susu de ori-ce critica a oricarui dntre noi. Pe acesta lu judeca numai Ddieu. D6ra opiniunile, d6ra credentiele subiective politice? Acestea dupa mene suntu rezultatele mai multoru factori; educatiunea, instructiunea, cercurile sociali, in care se inverte cineva, in fine temperamentulu omului, producu opiniunile si credentiele politice. Apoi 6ca, in acestu punctu, pe acestu terenu, diferea cei doi presiedenti nespusu de multu unulu de altulu, atatu cu respectu la prin-

*) Vedi si „Albin'a“ Nr. 89 din 12 Nov. 1871 col. 1 et 2, de unde 6rasi ese, ca astadi inca ne tienu totu asia de prosti, c6 si inainte de ac6sta cu 5 si cu 50 de ani.

cipiu, catu si la midiul6ce. Aici afu eu principale cause ale hostilitatei lor.

Presiedentele Alecsandru credea in vitalitatea, in poterea de vi6tia nationale, in venitorulu natiunei romanesci c6 natiune.

Presiedentele Andreiu, ori-catu ecsamin6 si analis6 elementulu nostru nationale, nu potea se cr6da in vitalitatea, in poterea de vi6tia nationale, in venitorulu natiunei romanesci c6 natiune.

Elu ar' fi voitu se cr6da, d6ra nu potea. Elu incerc6 multe spre a concepe in sufletulu seu 6re-sicare sperantia, d6ra nu mergea.

Una asemenea stare torturat6ria de sufletu, merita ea 6re a fi condamnata? Departe se fia! Ea merita numai compatimire. De aici se p6te explica si cunoscut'a sa sententia devenita acuma istorica: Flere possum, sed juvare non, potu se plangu, nu potu se ajutu. De aici se explica si cealalta sententia: Mundus se expedit. Lumea -si va face drumu. Radia de sperantia?

Scii dta, ca in acesti 15 ani din urma multi din noi au vediutu faci'a lui Andreiu udata de lacrima la mai multe ocaziuni, intocma precum au vediutu altii pe Alecsandru cu faci'a lui cea palida si incretita de suferintie si de ani, innecatu in plansu?

Unulu c6 si altulu, din care cause? D6ra de f6me ori de g6latate? O nu. 6re inse totu din aceeasi causa? Se p6te; eu inse nu sciu. Ceea ce scimu cu totii este, ca credenti'a loru nationale diferea de milie de ori mai multu, decatu diferea cea religi6sa.

Ei inse diferea si in midiul6ce catra scopu. Andreiu dicea: Eu mergu totud6un'a, nu numai cu monarchulu, cu dinasti'a, ci si cu ori-ce sistema s'ar inaugura si cu ori-ce gubernu ni s'ar impune. Alecsandru din contra: Eu inca mergu cu monarchulu si cu dinasti'a, voi u inse a-mi pastra libertatea de a judeca despre sisteme si a le adopta s6u respinge.

Andreiu nu voiea a risca nimicu. Mi se pare, ca elu ori-ce risicu ilu tien6 curatu de nebun'a. (6re acesta nu este si elu risicu?).

Alecsandru in anii din urma se decisese a risca pentru person'a sa totu.

Mie -mi venea uneori c6 se comparu pe aceli doi barbati cu doi medici, cari stau dinaintea unui omu cadiutu in talchari, batutu reu, despoliatu si aruncatu alaturea drumului. Ambii medici facu unu feliu de diagnosa, cu destula atentiune. Unulu afla, ca acelu nefericitu ar' fi maltratatu asia de cumplitu, in catu abia mai p6te fi vreuna sperantia la vi6ti'a lui; deci elu propune, c6 pe langa unele paliative din farmacia, se se incerce ultimulu remediu, celu religiosu, se i se faca Maslu*), d6ra cumva lu va salva credenti'a lui. Din contra, colegulu seu sustiene: N'am u nimicu in contra, se i se faca si maslu; eu inse credu asia, ca organismulu internu alu acestui omu nu e vetamatu de locu, ci ca elu este numai obositu si frantu de f6me si de sete. Se lu transportamu de aici sub unu coperisiu, se'i ordonamu mancare buna, scald a, schimburi curate, asternutu bunu, apoi se damu de scire auctoritatiloru publice, c6 se i6 urm'a talchariloru, se se restituie si averea omului.

Vedi dta, diferenti'a intre acei doi medici este

*) Ungerea de pre urma, cu cinci s6u cu si6pte preoti. Extrema unctio.

